

TISKOVÁ ZPRÁVA

Terapii elektrošoky podstoupí ročně milion lidí s psychickými problémy. Podle lékařů z VFN jde o neúčinnější způsob léčby pacientů s těžkými depresemi

Řada lidí se bojí, že jim léčba vymaže paměť a trvale změní osobnost. Elektrokonvulzivní terapie, lidově nazývaná elektrošoky, patří jednoznačně mezi nejkontroverznější léčebné metody. Zapomeňte však na Formanův „Přelet nad kukaččím hnízdem“ a jiné filmy, kde více než léčí, trápí lidi elektrickým proudem. Realita je úplně jiná. Přestože je metoda zatížena stigmatem a velkou mírou předsudků, patří ve skutečnosti mezi neúčinnější způsob léčby pacientů s těžkými depresemi či schizofrenií. Oproti minulosti je bezbolestná, probíhá v celkové anestezii, je vysoce účinná a podařilo se významně snížit její rizikovost. Ve světě ji ročně podstoupí milion lidí. Lékaři z Psychiatrické kliniky Všeobecné fakultní nemocnice v Praze (VFN) a 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy ji jako první v České republice začali poskytovat i ambulantně.

„Elektrokonvulzivní terapie, takzvané EKT, je v současnosti běžnou částí psychiatrické léčby. Po celém světě ji ročně absolvuje asi milion lidí. Na naší klinice jde zhruba o sto pacientů a dvanáct set individuálních terapií ročně. Hlavní indikací k EKT jsou těžká depresivní onemocnění, především u pacientů, kterým nepomáhají léky. Dále jej používáme u rezistentních psychotických onemocnění jako je schizofrenie a minimálně u pacientů se syndromem katatonie,“ uvedl přednosta Psychiatrické kliniky VFN a 1. LF UK doc. MUDr. Martin Anders, Ph.D.

EKT neboli léčba tzv. elektrošoky je metoda, při které krátký puls elektrického proudu vyvolá pacientovi léčebný záchvat. Právě ten způsobuje léčebný efekt. Na počátku 20. století měli psychiatři velmi omezené možnosti, neexistovala žádná antidepresiva. Záchvatu se snažili docílit třeba inzulinovými šoky s celou řadou nežádoucích účinků. Až ve 30. letech použili italští lékaři poprvé elektrický proud. Veřejnost tehdy vnímala objev terapie pomocí elektrického proudu jako zázrak. Oproti dnešnímu použití byla však technologie primitivní. *„Lékaři dříve nepoužívali anestezii ani myorelaxans, což je látka uvolňující svaly. V průběhu záchvatu tedy často docházelo ke zraněním, natržení svalu nebo zlomení kosti. Elektrický proud nebyl navíc žádným způsobem modifikovaný. Šlo o střídavý proud, který poškozoval nervovou tkáň. Dnes vše probíhá ve velmi krátké celkové anestezii, pacientovi navíc aplikujeme nitrožilně i uvolňující myorelaxans, samotný záchvat tak není nijak dramatický,“* přiblížil vedoucí lékař neurostimulačního centra Psychiatrické kliniky VFN a 1. LF UK MUDr. Jozef Buday, Ph.D. a dodal: *„K terapii využíváme navíc modifikovaný elektrický proud, který EKT přístroj dokáže rozkouskovat na ultra krátké pulzy. Ty na nervovou tkáň nijak škodlivě nepůsobí. Veškeré nežádoucí účinky se nám povedlo výrazně zredukovat. Nejčastěji se jedná o mírnou bolest hlavy a svalů. Co se týče obávaného vlivu na paměť, moderní EKT může způsobit poruchy krátkodobé paměti. Ty jsou však plně vratné. Projevují se zejména tak, že si pacienti občas nepamatují, co se stalo bezprostředně před a po výkonu. Poruchy dlouhodobé paměti jsou ale v současnosti opravdu jen výjimečné.“*

Lékaři i pacienti si chválí vysokou účinnost léčby, která dosahuje až 85 %. U léků je to jen 65 %. Rozdílná je i rychlost nástupu účinku. U elektrošoků mohou být výsledky patrné i po třech aplikacích, tzn. po týdnu léčby. U antidepresiv často pacient na efekt čeká i pět týdnů.

Samotná terapie trvá jen pár minut. Po konzultaci s lékařem se pacient položí na lůžko, lékaři jej napojí na monitory a nepřetržitě sledují jeho EEG a EKG. Následně mu podají anestezii a myorelaxans, následuje aplikace krátkého elektrického stimulu a samotný záchvat. Zhruba za 10 minut je již pacient schopen zcela adekvátně komunikovat a je plně orientovaný. U prvních EKT přístrojích ve 30. letech to byly pro představu dvě hodiny a po inzulinových šocích i desítky hodin. *„Lidé v akutní fázi podstupují terapii třikrát týdně. Jakmile dojde ke zlepšení, přecházíme na ambulantní udržovací EKT a postupně prodlužujeme interval mezi výkony. Díky ambulantním výkonům se nám povedlo pětinasobně snížit opakovanou hospitalizaci pacientů,“* podotkl MUDr. Jozef Buday s tím, že právě Všeobecná fakultní nemocnice v Praze byla prvním českým pracovištěm, kde před pěti lety lékaři otevřeli ambulantní program.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Stimulace elektrickým proudem pomáhá pacientům s tinnitem i americkým vojákům

Kromě EKT využívají lékaři z VFN na psychiatrické klinice i jiné neurostimulační metody. Repetitivní transkraniální magnetická stimulace (rTMS) je neinvazivní metoda, která na rozdíl od elektrošoků nevyvolává léčebný záchvat. Za pomoci magnetického pole při ní dochází k lokálním změnám v mozku, a tím k úlevě od mnohých onemocnění. V běžném provozu se užívá k léčbě depresí a tinnitu.

Transkraniální stimulace stejnosměrnými proudy (tDCS) představuje relativní novinku na poli neurostimulace. Využívá slabých stejnosměrných proudů mezi dvěma elektrodami a neinvazivně tak navozuje dočasné chemické a fyzikální změny v nervových buňkách. „V závislosti na tom, kam se elektrody na hlavě umístí, můžeme určitou oblast mozku nabudit nebo naopak utlumit. Tato forma terapie je prozatím ve výzkumné fázi. Trvá dva týdny a je vhodná pro pacienty, kteří se dlouhodobě potýkají s tinnitem. Dosavadní data z našeho dlouholetého výzkumu ukázala, že stimulace pomocí elektrod sice pískání v uších a jiné sluchové obtíže úplně nevyléčí, ale dokáže je do jisté míry eliminovat, a zlepšit tak kvalitu života pacientů,“ vysvětlil MUDr. Tadeáš Mareš z neurostimulačního centra Psychiatrické kliniky VFN a 1. LF UK s tím, že lékař při terapii nejprve povrchové elektrody přiloží pacientovi na konkrétní místa na hlavě, zajistí za pomoci speciální EEG čepice a zapne samotný tDCS přístroj. Neurostimulace trvá maximálně 20 až 30 minut.

Metoda je podle něj hojně využívána i v zahraničí. V USA našla například uplatnění při odnaučování kouření, v armádě, kde pomáhá zvyšovat výkon a učenlivost vojáků, nebo v NASA u astronautů. „Do budoucna bychom touto metodou rádi léčili bolest a pracujeme také na výzkumu domácích stimulací. V budoucnu by se totiž pacienti mohli léčit s přístrojem doma v rámci telemedicíny. Lékař by na dálku přes videohovor jen dohlížel na správné umístění elektrod,“ uzavřel MUDr. Tadeáš Mareš.

Informovanost je pro užití EKT klíčová

Elektrokonvulzivní terapie je zatížena velkou mírou předsudků nejen u neoborné, ale i odborné veřejnosti. Jednou z příčin je podle lékařů nedostatečná informovanost a edukace odborníků a studentů připravujících se na povolání ve zdravotnictví. Na Psychiatrické klinice VFN a 1. LF UK aktuálně probíhá dokonce průzkum mezi dvěma skupinami respondentů z řad studentů lékařské fakulty ohledně informovanosti a obecného názoru na terapii. Jedna skupina nikdy EKT metodu na vlastní oči neviděla a zná ji jen z filmů, studenti druhé skupiny již byli u terapie přítomni. „Respondenti se v průzkumu vyjadřují k bezpečnosti, účinnosti a nežádoucím účinkům spojených s EKT nebo k doporučením terapie jako metody léčby dalším pacientům či svým příbuzným. Rozdíl v odpovědích je značný. Informovaní studenti mají k metodě výrazně pozitivnější přístup,“ popsala lékařka neurostimulačního centra Psychiatrické kliniky VFN a 1. LF UK MUDr. Gabriela Podgorná a doplnila: „Zvýšení informovanosti a povědomí o EKT v dnešní moderní podobě a snižování její stigmatizace je mezi budoucími lékaři i dalšími pracovníky ve zdravotnictví napříč obory skutečně důležité. Pomůže to především samotným pacientům v rozhodování, zda terapii vůbec podstoupit.“

U Nemocnice 499/2, 128 08 Praha 2
www.vfn.cz

Praha, 11. 5. 2022 | Strana 2 z 3

TISKOVÁ ZPRÁVA

O Všeobecné fakultní nemocnici v Praze

Všeobecná fakultní nemocnice v Praze (VFN) patří mezi největší nemocnice v ČR. Poskytuje základní, specializovanou, a zvláště specializovanou léčebnou, ošetrovatelskou, ambulantní a diagnostickou péči dětem i dospělým ve všech základních oborech. Zajišťuje také komplexní lékárenskou péči, včetně technologicky náročných příprav cytostatik nebo sterilních léčivých přípravků. Je zároveň hlavní výukovou základnou 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a největším výzkumným medicínským pracovištěm v ČR.

www.vfn.cz

O 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy

1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy je největší z českých lékařských fakult – navštěvuje ji přes 4500 studentů. Základními studijními programy jsou všeobecné a zubní lékařství, kromě nich nabízí fakulta studium dalších zdravotnických oborů, specializační a celoživotní vzdělávání a řadu doktorských programů. Každoročně absolkuje 1. LF UK více než 300 nových lékařů

www.lf1.cuni.cz